משנה · אחרונים · תוספות רבי עקיבא איגר · סדר קדשים

# תוספות רבי עקיבא איגר
# על משנה חולין

רבי עקיבא איגר

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# תוספות רבי עקיבא איגר על משנה חולין

רבי עקיבא איגר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-רבי-עקיבא-איגר-על-משנה-חולין/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

# תוכן העניינים


**פרק א** ..... 4
משנה א ..... 4
משנה ב ..... 4
משנה ה ..... 4
**פרק ב** ..... 4
משנה ג ..... 4
משנה ה ..... 4
משנה ז ..... 5
משנה ח ..... 5
משנה ט ..... 5
משנה י ..... 5
**פרק ג** ..... 5
משנה א ..... 5
משנה ב ..... 6
משנה ז ..... 6
**פרק ד** ..... 6
משנה א ..... 6
משנה ב ..... 6
משנה ד ..... 6
משנה ה ..... 7
**פרק ה** ..... 8
משנה א ..... 8
משנה ג ..... 8
**פרק ו** ..... 8
משנה א ..... 8
משנה ב ..... 9
משנה ג ..... 9
משנה ד ..... 10
**פרק ז** ..... 10
משנה ו ..... 10
**פרק ח** ..... 10
משנה א ..... 10
משנה ג ..... 11
משנה ו ..... 11
**פרק ט** ..... 11
משנה א ..... 11
משנה ד ..... 12
משנה ה ..... 12
משנה ז ..... 12
**פרק י** ..... 12
משנה א ..... 12
משנה ב ..... 13
משנה ג ..... 13
**פרק יא** ..... 13
משנה א ..... 13
**פרק יב** ..... 14
משנה ד ..... 14
משנה ה ..... 14

# פרק א

## משנה א

[אות א] **תוי"ט ד"ה וכולן ששחטו. ולאו אדעתייהו.** והרשב"א והר"ן בחידושיהם כתבו עוד כיון דמועדים לקלקל תמיד איכא משום בל תשחית דאסור לנבל בהמה טהורה:

## משנה ב

[אות ג] **תוי"ט ד"ה בצור ובקנה. ולא כן לענין ע"ז.** תמוה דהא אדרבה דמי לע"ז דכמו בע"ז תלוש ולבסוף חברו הוי תלוש ונאסר משום נעבד. ה"נ הכא הוי תלוש ומש"ה השחיטה כשרה דיעבד אלא דרבנן אסרו לשחוט לכתחלה כה"ג משום אטו מחובר גמור:

[אות ב] **הרע"ב ד"ה ובכל שוחטין. ונוקבים הסימנים.** וכ"כ בפירש"י. ובטז (יו"ד סי' ו' סק"ב) הוכיח מזה מדלא כתב כפשוטו כיון דנימין פורשין ממנו יש לחוש שנפגם. היינו דבא לאוורויי דאפי' בדיעבד ובדקנו ולא נפגם ג"כ אסורה דחיישינן שמא פרשו נימין ממנו באורך כל הקנה ונקבו הסימנים עיי"ש. ולדבריו ישאר הקושיא על הרע"ב דכתב דאין שוחטין בו לכתחלה ואעפ"כ כתב הטעם דנקיבת סימנים:

## משנה ה

[אות ד] **הר"ב ד"ה תחלת הצהוב. דיצאו מכלל קטנים.** ובסוגייא מספקא אם הוי ספק קטן או גדול ואם אמר הרי עלי להביא מן תורים או מן בני יונה. והביא תחלת ציהוב שבזה ובזה יוצא בממנ"פ. (והיינו בהקריבם הכהן. אבל לכתחילה לא מצי להקריב כיון דממנ"פ אחד פסול. תוס') או דהוי בריה בפני עצמו:

# פרק ב

## משנה ג

[אות ה] **במשנה התיז את הראש.** מלשון הכתוב הסיר התז (ישעיה י"ח):

## משנה ה

[אות ו] **תוי"ט ד"ה ולא יצא. רמב"ם (פ"ד מהמ"א).** והרשב"א בתורת הבית (דף כ') כתב וז"ל ולא באה במתני' אלא לאשמעי' דאע"ג דלא יצא מהם דם וא"י לכסות דמן אפ"ה מותר דכיסוי אינו מעכב (וצ"ל דבהמה דנקט אגב גררא). וא"נ משום דיוקא דדוקא בחולין מדקתני חיה אבל בקדשים אין נאכלים בידים מסואבות דחיבת הקודש מכשרתן וא"נ לאשמעינן דאע"ג דלא יצא מהם דם מותר דדם אברים שלא פירש מותר עכ"ל:

### משנה ז

[אות ז] **הרע"ב ד"ה מקום. מיהו לאו עבודה היא לאפסולי בהמה.** משמע דזריקה הוי עבודה לאסור הבהמה. וכבר תמהו בזה תוס' על רש"י כיון דכבר ניתרת הבהמה איך תחזור ותאסר ע"י הזריקה ושאני קדשים דלא מתכשרי קודם זריקה. עיין בהרז"ה והרשב"א והר"ן שכתבו דפי' הסוגיא כך במקום שמחשבה פוסלת בד' עבודות בקדשים היינו במחשבה בשעת שחיטה לזרוק או להוליך או להקטיר או לקבל חוץ לזמנו וכו' מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין היינו דאינו פוסל אלא בב' עבודות דהיינו דשוחט ע"מ לזרוק או להקטיר לע"ז אבל חשב בשחיטה לקבל או להוליך לע"ז לא מפסלא ומיירי הכל במחשב בשעת שחיטה. (ועמ"ש פ"ב מ"ב דזבחים אות ט"ז) וצ"ע:

### משנה ח

[אות ח] **תוי"ט ד"ה שנים כו'. וחדא בישראל מומר.** לפי"מ דנקט הקושיא מכלאים דקיי"ל דאא"א דבר שאינו שלו מה מהני בזה מומר. דלא מהני רק אם אמרינן דאאדש"ש אלא דאמרינן לצעוריה קמכוון. בזה מהני מומר:

### משנה ט

[אות ט] **במשנה ובשוק לא יעשה כן.** ואם שחט אסור לאכול משחיטתו עד שיבדקו אחריו שמא מין הוא. והרשב"א בתה"א כתב דאם איתא דבדיעבד שחיטתו פסולה אמאי לא תני כאן במתני' שחיטתו פסולה כמו דקתני במתני' הקודמת (מ"ד ומ"ח). ובטורי אבן מגילה (ד' כ"ד ע"ב) כתב לתרץ דלעיל הפסול רק באותה השחיטה דנשחטה בפסול ושארי שחיטתו כשרות. אבל הכא הפסול בגברא וכל מה שישחוט פסול דחיישי' שמא מין הוא מש"ה לא קתני שחיטתו פסולה דהיה במשמע דרק שחיטה זו פסולה:

### משנה י

[אות י] **תוי"ט ד"ה ור"ש מכשיר. דר"ש לטעמיה** (**דבפי"ב דמנחות**). והיינו דלא שייך כאן מראית עין דדומה למקריב ע"מ שאשחטנה בחוץ:

## פרק ג

### משנה א

[אות יא] **במשנה נקובת הושט.** הא דלא קתני ניקב הושט נפסק הגרגרת כתב הת"ח משום דהנך תרתי מקום שחיטה נינהו לכך נקט בהיפוך לישנא דקאי אפירקא קמאי דאיירי בשחיטת ושט וגרגרת. וקתני השתא דנקובתו ופסוקתו טריפה ולהכי נקט ופסוקת הגרגרת בוי"ו כיון דלענין שחיטה שייכי להדדי:

[אות יב] **במשנה הריאה שנקבה**. והא דלא קתני ניקבה קרומית הריאה כדקתני נקב קרום של מוח כתב בת"ח (דף מ"ו) כיון דקרומית הריאה דבוקין בבשר וכי חדא נינהו מש"ה קתני נקבה הריאה:

### משנה ב

[אות יג] **הרע"ב ד"ה וחרותה. או שאר כל הבריות**. הרשב"א וכן הטור פסקו דשאר כל הבריות כשר חוץ מבידי אדם. ותבואת שור סימן ל"ו כתב בטעמא דהר"ב דבסוגיא קתני בברייתא חרותה בידי אדם טריפה רשב"א אומר אף בידי כל הבריות וי"ל דהוא מוסיף ולא פליג דהכי אשכחן במתניתין (פ"י דערובין מ"ה) רי"א אף משנתלש רוקו כו' וס"ל לטור (סימן ש"ן) דהוא מוסיף ולא פליג. וכן בנדרים (רפ"ג) ראב"י אומר אף הרוצה להדיר וכו' ומיבעי לן שם מי פליגי רבנן עליו או לא:

[אות יד] **הרע"ב ד"ה ירוקים פסולין. כמו שהיו כשרים**. ואפילו הוסיפו באדמימות:

### משנה ז

[אות טו] **במשנה הקבועין בו**. והרמב"ם (ספ"א מהמ"א) כתב הדבוקה בכל גופה וכתב הר"מ דשינה מלשון המשנה להורות מ"ש הרמב"ן דדוקא שהם נקלפים ביד או בכלי. אבל אם קבועים ואינם נקלפים כלל מעור הדג אינה קשקשת:

## פרק ד

### משנה א

[אות טז] **הרע"ב ד"ה בהמה המקשה. חוץ למחיצתו שוב אין לו היתר**. ואף אם ירצה לשחוט הולד לא הותר האבר דהסימנים הם מכבר כשחוטים מכח האם. דאף דבד' סימנים אכשר רחמנא כמ"ש לקמן (במתני' ה') היינו היכא דלא הותר בשחיטת האם דהיתה טרפה אבל היכא דניתר בשחיטת אם הסימנים כשחוטים ואין לו שחיטת עצמו:

### משנה ב

[אות יז] **ומשליך לכלבים**. ודוקא מחתך ומשליך אבל במחתך ומניח יקבר. והא דקתני סיפא יצא רובו דמשמע רובו בב"א היינו דמחתך ומניח נעשה כמי שיצא רובו בב"א. גמרא. ולשון הרע"ב דכתב דרך פירוש יצא רובו כאחד. כאילו בא לומר דיצא רובו היינו דוקא כא'. צ"ע דהא למסקנא אף אם אינו כאחד אלא דחתך והניח ג"כ יקבר:

### משנה ד

[אות יח] **הרע"ב ד"ה הבשר מגע נבלה. שהוא מטמא כנבלה**. א"נ אם יצא עובר מת נבילה גמורה הוי האבר מאחר שלא טהרה שחיטת אמו עכ"ל רש"י. נראה דכוונת

רש"י ז"ל דלר"ח דאמר (דף ע"ד) מחלוקת באבר דעובר חי כו' א"כ מתני' מיירי בחי. ומוכרחים לדחוק דמגע נבילה ל"ד אלא דהוי מגע אמ"ה דמטמא כנבילה אבל לרבה דאמר כמחלוקת באבר דעובר חי כך מחלוקת באבר דעובר מת מפרשינן למתני' כפשטא דמיירי במת והוי נבלה ממש. ומ"ש תוס' להוכיח דקודם שחיטה לכ"ע אדם הנוגע בו טהור היינו דאפילו בעובר מת אין האבר מטמא והיינו דראייתם מדברי רבה דס"ל דפלוגתייהו גם בעובר מת:

[אות יט] **במשנה טרפה מן הבטן מנין**. ואין להקשות דהא מ"מ היה לה שעת הכושר ע"י שחיטת אם משא"כ בטמאה. ואף אם גם אמה היתה טריפה מ"מ כיון דלאמה היה שחיטה מטהרתה מידי נבלה דהיה לה שעה"כ ע"י שחיטת אמה ממילא שחיטתה מהני גם לולד הזה לטהרה מידי נבלה וא"כ היו לה שעה"כ לענין לטהר מידי נבלה ולא פקע ממנה הכשר זה. ואף אם גם אמה היה לה נקובת הושט דאינה מטהרת מידי נבלה מ"מ למה דמשני הש"ס תני דנוצרה מן הבטן (דבלא"ה היה לה שעה"כ לשוחטה במעי אמה אם אמרי' ד' סימנים אכשר בה רחמנא) וא"כ לשיטת הרמב"ן דטריפה אינה מתעברת כלל. ע"כ אמה אינה טריפה בשעה שנוצרה ותקשי כנ"ל דבאותו שעה היה לה שעה"כ ע"י שחיטת אמה. וביותר דאף לאינך שיטות דטריפה מתעברת אלא דאינה יולדת מ"מ תיקשי להמקשן דמוכיח ממתני' דלא אמרי' ד' סימנים אכשר רחמנא וס"ל דנולד היינו לידה ממש בזה תקשי הא בילדה ע"כ בשעת העיבור לא היתה אם טריפה וא"כ עדיין היה שעה"כ ע"י שחיטת אמה די"ל בן ח' חי יוכיח דג"כ היה לו שעה"כ ע"י אמו ואעפ"כ אין שחיטתו מטהרתו מידי נבילה:

[אות כ] **במשנה בן שמנה חי אין שחיטתו מטהרתו**. עיין בתוס' (דף ע"ד ד"ה נפקא ליה) דלתנא דמתני' לית ליה קרא לבן ח' דאין שחיטתו מטהרתו. וקשה לי הא אף דאין במינו א"א למילף מטמאה דהא טמאה לא היתה לה שעה"כ אבל בן ח' היה לו שעה"כ אילו נשחטה אמו דאף דלענין מיני שחיטה לא מהני זה שע"י אמו אבל מ"מ היה לולד זה כושר לאכילה וצע"ג. (ואפשר לומר דכמו דתנא דידן לא חשיב מינא דאימיה כן לא חשיב כושר דאימיה):

## משנה ה

[אות כא] **במשנה קרעה ומצא בה בן תשעה חי**. ואפי' נשחטה ונמצאת טריפה יש היתר להולד בשחיטה דד' סימנים אכשר ביה רחמנא. גמרא (דף ע"ה ע"א):

# פרק ה

## משנה א

[אות כב] **תוי"ט ד"ה הראשון חייב כרת ושניהם סופגים. כ"כ התוס'**. ולפ"ז קשה בסוגיא דמכות דאמרי' חלוקין עליו חביריו על רחב"ג ופרכינן תנינא אין בין יוה"כ לשבת כו'. ודחינן. הא מ"מ תנינא ממתני' דהכא:

## משנה ג

[אות כד] **הרע"ב ד"ה ועגלה ערופה. ובגמרא מסיק כו' אינה משנה**. דשניהן הוי שחיטה ראויה דבפרה יכול לפדות אפילו ע"ג מערכתה ובעגלה ערופה אם נמצא ההורג תצא ותרעה בעדר. גמ':

[אות כה] **תוי"ט ד"ה רבי שמעון פוטר. קדשים בפנים כמה דלא זריק דם**. מסקנא לא קיימא הכי דמ"מ כיון דזרק מקרי שחיטה ראויה כיון דאילו נחר וזרק לא מהני א"כ שחיטה היא דמתרת (ובתוס' נקטו משום דכל העומד לזרוק כזרוק דמי) אלא דמה"ט לא אתיא הך מלתא כר"ש דעל השני לא לחייב מלקות דהוי התראת ספק שמא לא יזרוק (ואף דר"ש דס"ל כל העומד לזרוק. הכא דאין הב' עומד לזרוק כיון דהוי מחוסרת זמן ל"א כזרוק דמי. תוס'):

[אות כג] **במשנה פטור משום או"ב**. דייק כן להורות דמשום או"ב הוא דפטור. אבל מ"מ איסורא עבד משום צער בע"ח. ומשום לתא דבל תשחית. ש"ל:

[אות כו] **במשנה בארבעה פרקים בשנה המוכר**. מניינא לאפוקי דל"ת תנא ושייר יו"ט א' של חג ויו"ט אחרון של פסח דסד"א דנקט חד בכל יו"ט קמ"ל. ש"ל:

# פרק ו

## משנה א

[אות כז] **הרע"ב ד"ה ואין שוחטין. ומספיקא לא מחללינן יו"ט**. הלשון מגומגם דהא אף היכא דלא היה חילול יו"ט כגון שיש לו עפר מוכן לא יהא רשאי לכסות וכמ"ש הרע"ב אח"כ משום חשש התרת חלבו. והר"ן כ' ואם שחט אין מכסין את דמו אפילו במידי דלא מתסר אלא מדרבנן. וק' לי הא אפילו בליכא איסור כלל אין מכסין כדמסקינן בביצה משום התרת חלב וצ"ע:

[אות כח] **תוי"ט ד"ה אבל. דא"ק חיה או עוף**. אף דמינה ליכא למעוטי קדשי ב"ה דהא זהו שייך גם בחיה אפילו הכי כתב הרע"ב בין בבד"ה דהוי שחיטה שא"ר. לפי דסתם מתני' ב' דבכיסוי כר"ש דשחיטה שא"ר ל"ש שחיטה ולפי מה דקיי"ל דקדשי ב"ה בעי

העמדה והערכה. דר"א דמשני מה חיה שאינה קדוש היינו לאוקמי מתני' אף במזבח דהוי ראוי. או דדחיקא ליה לומר מה דאמרי' בל"ק דלענין שחיטה שא"ר אתיא כר"ש ולענין העמדה והערכה דלא כר"ש דס"ל דקדשי ב"ה לא היו בכלל העמדה והערכה. אבל לדינא ב"ה פטור מכיסוי:

## משנה ב

[אות כט] **במשנה רבי מאיר מחייב**. ואף דדרשי' עוף דומיא דחיה מה חיה שאינה קודש אף עוף שאינה קודש כמ"ש התוי"ט בריש פירקין. היינו דדרשי' מה חיה שאינה קודש בפנים תוס' (דף פ"ד ע"א ד"ה מה חיה):

[אות ל] **במשנה הנוחר והמעקר**. אף דבכיסוי לא כתיב שחיטה רק שפיכה (ור"ש דפוטר בטריפה היינו דאשר יאכל כתיב כדאמרינן בסוגיא אבל ר"מ דמחייב טריפה ואשר יאכל למעט עוף טמא א"כ גם נוחר חייב). היינו דילפינן שפיכה שפיכה משחוטי חוץ דכתיב דם שפך מה התם בעי שחיטה ולא נחירה ה"נ בכיסוי. רש"י (לעיל ד' י"ז ע"א). וקשה לי דא"כ למאי צריך למעט עוף טמא הא בטמא כל שחיטה הוי נחירה. וצ"ע. ויעויין בתוס' רי"ד (קדושין דף נ"ו ע"ב) שכתבו ויש מקשין מהיכן ממעטינן עוף טמא (ולר"ש ממעטינן גם טריפה). נימא דאשר אכל היינו הנאה כדדרשינן לא יאכל א' איסור הנאה במשמע ונרבה עוף טמא וכו' ומתרץ דא"כ לשתוק קרא מיניה ולכתוב חיה ועוף סתם והכל במשמע ע"ש. ותמוה דנימא דקרא ממעט לחיה ועוף הנסקלין ושחטן לאחר שנגמר דינן דפטור מכיסוי דאשר יאכל היינו דבר המותר בהנאה. וצ"ע:

## משנה ג

[אות לא] **בהרע"ב ד"ה פטור מלכסות. ורוב מעשיהן מקולקלין**. אע"ג דר"מ חייש למיעוטא מ"מ הוי חזקת איסור דמסייע להרוב והוי מיעוטא דמיעוטא תוס'. אבל אי היה סובר ר"מ רוב מעשיהן מתוקנים היה אסור מספק. אע"ג דר"מ ס"ל בטהרות (פ"ג מ"ח) דסמוך מעוטא לחזקה. היינו דהוי פלגא ופלגא והוי ספק טומאה ברה"ר ואף ברה"י מ"מ כיון דאין בו דעת לשאול טהור. גמ' ע"פ פי' תוס'. והא דלא אמרי' דמחצה מתוקנים ומחצה מקולקלין ואוקמי בחזקת איסור. היינו דעיקר מעלה דחזקה דאמרי' סמוך פלגא לחזקה והוי רובא ולר"מ דרוב לא מהני גם חזקה לא מהני ובעינן דוקא חזקה דמסייע לרובא. מהרש"א:

[אות לב] **תוי"ט ד"ה פטור. ורבנן מספקא להו**. דאל"כ אלא דחכמים ס"ל דחש"ו מחצה מתוקנים ומחצה מקולקלים ניזל בתר חזקת איסור דבהמה ויהיה ודאי נבלה:

[אות לג] **בא"ד ובהמה בחזקת איסור עומדת**. זהו צריך לר"מ דחייש למיעוטא. והכא דאיכא רובא וחזקה הוי המיעוט כמו מיעוטא דמיעוטא. אבל לדידן דקיי"ל דלא חיישינן למיעוטא א"צ לטעמא דחזקה:

### משנה ד

[אות לד] **תוי"ט סד"ה כסהו הרוח. אין דחוי אצל מצות**. ואף שכתבתי (בפ"ג מ"ב) דסוכה דבנראה ונדחה גם במצות הוי דיחוי היינו דהוי ספק וזיל הכא לחומרא דחייב לכסות דשמא אין דיחוי. וזיל התם לחומרא דהדם פסול דשמא יש דיחוי. גמרא. ומזה כתב הפר"ח ביו"ד דהכא מכסה בלא ברכה. ולא דמי להההיא (דפ"ג מ"ב) דזבחים דקבל הבשר ונתן לפסול דיחזיר לכשר. אף דהוי נראה ונדחה לא הוי דיחוי כיון שהוא בידו וה"נ הוא בידו לגלות כמ"ש תוס' בזבחים (דף ל"ד) כיון דאין מצוה לבטל הדיחוי לא חשיב בידו עיי"ש:

## פרק ז

### משנה ו

[אות לה] **במשנה ואינו נוהג בטמאה**. למ"ד אין בגידים בנ"ט. אף דליכא איסור טמאה א"כ לא שייך לומר אין אחע"א מ"מ אמרו דלא יאכלו את גיד משמע דוקא היכא דבשרו מותר אבל לא בטמאה דבשרו אסור. גמרא:

[אות לו] **במשנה ועדיין בהמה טמאה מותרת להן**. וראוי לחול על איסור טמאה דהוי איסור חמור אבל מוסיף לא הוי דהא משעת מתן תורה ואילך פקע איסורא מב"נ כיון דנאמרה ולא נשנית. (תוס') ולאידך טעמא דמי שבשרו מותר קאמר ר"י דלבני יעקב נאסר ואז נאסר גם בטמאה כיון דלב"נ בטמאה מקרי בשרו מותר. תו לא פקע. תוס':

## פרק ח

### משנה א

[אות לז] **הרע"ב ד"ה הנודר מן הבשר. ולכל מין בשר**. בסוגיא מוקמינן לה כר"ע דרפ"ז דנדרים דכל מידי דמימלך עליה שליח מיירי ביומא דהקזה. או דכאיביה ליה עיניה דלא אכיל אינש דגים ולאו דעתו עליהם. ולפ"ז למאי דפסק הרע"ב (ברפ"ז דנדרים) כת"ק דר"ע היה להרע"ב לפרש דלית הלכתא כסתמא דמתני' דהכא. אולם דעת כל הפוסקים דהלכה כרע"ק בנדרים שם:

[אות לח] **שם ד"ה וב"ה אומרים. ואין זה סתם ואח"כ מחלוקת.** בתשובת חוות יאיר (סי' צ"ד) כתב דמ"מ מדקתני אח"כ באיזה שולחן אמרו הוי סתם לאסור שאינו עולה עליו:

### משנה ג

[אות לט] **תוי"ט ד"ה אם יש בה. ובניער או כסה לבסוף.** אינו מוכרח דאפשר דהר"ב סבר כהר"ן דאפי' בלא ניער בסוף. החתיכה אוסרת כולם אם אין בהם ס' נגד כל החתיכה. ואהא דאמרי' מבלע בלע מפלט לא פליט יישב שם הר"ן:

### משנה ו

[אות מ] **חומר בחלב מבדם.** מדלא חשיב שחלב מבושל עובר עליו ודם מבושל אינו עובר כדאמר זעירי מנחות (ד' כ"א) מוכח דלא קיי"ל כזעירי בזה. וכ"כ הר"ן בחי' במסכתין (ד' ק"כ ע"א ד"ה תנן כו') ע"ש. וק"ק לי דמ"מ יקשה לזעירי אמאי לא חשיב חלב שבשלו:

## פרק ט

### משנה א

[אות מא] **הרע"ב ד"ה והאלל. גיד השדרה.** ואי תני גידין ולא מרטקא הו"א דמרטקא שהיא קשה לא מצטרף. ואי תני מרטקא ה"א שאר גידין מטמאין אפילו טומאת נבילות בצירוף עכ"ל. תוס'. וקשה לי אמאי לא כתב בפשיטות דהו"א שאר גידים מטמאין בין אוכלים בין נבילות אפי' בלא צירוף ולמה נקיט נבילות בצירוף דוקא:

[אות מב] **במשנה השוחט בהמה טמאה לנכרי.** וכן נכרי בטהורה אבל בטמאה לא:

[אות מג] **הרע"ב ד"ה השוחט בהמה טמאה. ישראל ששחט.** ודוקא בשחיטה מעליא כטהורה ובדיקת סכין ובלא שהיה ודרסה וכדומה דבלא"ה לאו שם שחיטה עלה והוי כנחירה ולא הוי אוכל במפרכסת. גמרא:

[אות מד] **תוי"ט ד"ה חייב עליו. וכן פירש"י.** במתני'. אבל (בד' קכ"א) כתב רש"י ד"ה חייבין עליו. משום נבלה בין שאוכלו ובין שנוגע בו ונכנס למקדש. ומלשון תוס' שם כמו שפי' בקונטרס בלשון אחר. נראה דס"ל דהוי כמו ב' לשונות ברש"י דבפירושו במתני' משמע דמיירי רק לענין טומאה ונכנס למקדש. ומפירושו בגמ' מבואר דס"ל שחייבים עליו מיירי ג"כ מאכילה דחייב על לאו דנבילה:

[אות מה] **בא"ד אין כינוס גדולה מזו.** וגם לענין אכילה ל"ש מחשבה דגבי טומאה שייך לחלק דאי מבטל ליה עץ בעלמא הוא אבל משום דבטלי לא משתרי באכילה (תוס'):

### משנה ד

[אות מו] **תוי"ט ד"ה שתחבן בקיסם. דלר"י איבעי לן בגמרא**. לפמ"ש הרע"ב בטעמא דר"י דולא במגע דאין נוגע וחוזר ונוגע. א"כ מדטמא במשא מוכח דר' ישמעאל לא ס"ל להך כללא דאת שבא לכלל מגע. אלא לבר פדא דס"ל דלר"י דמטהר במגע היינו במגע מאחוריה משום דאין שומר לפחות מכזית אבל בנוגע לפניו בבשר עצמו טמא. דיש נוגע וחוזר ונוגע בזה מספקינן דאפשר דר"י ס"ל כן ג"כ להך כללא דאת שבא לכלל מגע אלא דס"ל דמקרי בא לכלל מגע ע"י נגיעת לפניו:

### משנה ה

[אות מז] **הרע"ב ד"ה קולית נבלה. ואע"ג דשומר מכניס ומוציא**. ומ"מ בקולית המת אם יש בתוכו כזית המוח ומקצת העצם שלא כנגד המוח בבית מביא את הטומא' לבית מדין שומר. ואף דעור הוי שומר לבשר בעינן דווקא שיגע בעור כנגד הבשר. מ"מ בקולית כיון דאם ינקב ישפך המוח מקרי כולו שומר כך מבואר במסכתין (דף קי"ט ע"א) וברש"י שם. ואף היכא דא"א לבא לידי מגע לא מטמא משום שומר כמו הכא קולית נבילה סתומה צ"ל דהתם מקרי אתיא לכלל מגע דאילו מאהיל על העצם שנגד המוח טמא משום טומאה בוקעת ועולה והוי כמגע ועיין מהרש"א (דף קכ"א ע"ב) בתד"ה נוגע אין:

### משנה ז

[אות מח] **במשנה נשחטה בהמה הוכשרו בדמיה**. דבהמה נעשה יד לאבר. כ"כ הרמב"ם והיינו כדאוקימתא דרבה בסוגיא:

[אות מט] **הר"ב ד"ה ור"ש מטהר. א"א לאוקמי מילתא דר"ש**. תמהני הא מסקי' בסוגי' דקאי אסיפא ואהא דקתני הבשר צריך הכשר ור"ש מטהר לגמרי משום דא"י להאכיל לאחרים לא הוי אוכל. וצע"ג:

## פרק י

### משנה א

[אות נ] **במשנה ת"ל ואתן אותם לאהרן הכהן**. והא דלא ילפי' בהיפוך דחולין חייב בחזה ושוק מה קדשים שאין מתנות נוהג בו כו' משום דא"א דבחזה ושוק כתיבה תנופה ובחולין א"א דאם לנפינהו מאבראי לפני ה' כתיב ולעייל בגואי הא מעייל חולין בעזרה. גמרא:

[אות נא] **תוי"ט סד"ה שהיה בדין. דפטורים ממעשר.** הומ"ל נמי תיתי מכלאים וטריפה דתנן בפ' מעשר בהמה שאין נכנסים לדיר להתעשר תוס' ומה דנקטו בלשונם וטריפה הוא אשגירות דלישנא דהא טריפה פטור ממתנות כדאיתא במסכתין (דף קל"ו ע"ב):

### משנה ב

[אות נב] **תוי"ט ד"ה להגזז. וא"ת אמאי איצטריך למכתב.** קשה לי הא מקרא דתזבח ולא גיזה הוי לאו הבא מכלל עשה דלא לקי. אלא טעמא דלקי על גיזת פסולי המוקדשים שנפדו דאהדריה לאיסורא קמא דלענין גיזה קיימי בלאו דלא תגוז וכמ"ש תוס' בכמה דוכתי וא"כ צריך קרא דלא תגוז למלקי עלה וצע"ג אח"ז מצאתי בעזה"י שעמד בזה המ"ל:

### משנה ג

[אות נג] **הרע"ב ד"ה בכור. ונפל בו מום ביד כהן.** וקשה לי אמאי לא מוקי בפשיטות יותר שירש הבכור מאבי אמו כהן (קושית רבינו על ומכרו לישראל. דבמום צריך בודאי לאוקמי כמ"ש תי"ט בשם תוס'):

## פרק יא

### משנה א

[אות נד] **הרע"ב ד"ה נוהג בארץ ובחו"ל. נהוג עלמא כר"א.** מסתפקנא אם גם בא"י בלוקח (גז) צאן מנכרי דפטור כיון דנהיגים כרבי אלעאי ולדידיה בכה"ג גם בא"י פטור דילפינן נתינה נתינה מתרומה דגדל בפטור פטור כדאיתא בסוגיא (דף קל"ו ע"א) (מלת גז מיותר לכן שמתי בין ב' חצאי לבנה):

[אות נה] **תוי"ט ד"ה אבל לא במוקדשים. כמ"ש בפ' דלעיל מ"ב.** אי משום הא לא איריא דהא אמרינן בסוגיא דמ"מ סד"א כיון דמדאורייתא בני גיזה נינהו היכי דגזז ליתב לכהן. אלא דפרכי' הא קיי"ל דקדשי ב"ה בעי העמדה והערכה וא"כ גיזה לאו בר פדיה הוא וא"כ פשיטא דא"צ ליתן לכהן. כך מבואר בסוגיא ואף דמקדיש מטלטלים בני פדייה מ"מ גיזה כיון דהיה תחילתה מחובר בבהמה דבת העמדה והערכה היא צריך הגיזה העמדה והערכה. תוס':

[אות נו] **שם ד"ה חומר בזרוע. זה חומר.** זה אינו מפורש במתני'. אבל בברייתא קתני לה במסכתי' (דף קל"ג סוף ע"ב):

[אות נז] **שם ד"ה אלא ברחלות. ואין צמר אלא של רחלים ע"כ.** במתני' כ' רש"י אלא ברחלות דגז צאנך כתיב ועזים לא גז אקרי כדמפרש בגמרא עכ"ל. ותמוה לי הא זהו לא

לפי הס"ד ולא לפי המסקנא ולא נזכר כלל דעזים לאו גז הוי אלא דממעטי' אי מגז"ש דמוגז כבשים. אי מקרא דלעמוד ולשרת. ואולי י"ל דרש"י נקט הס"ד דמכח הגז"ש ילפינן דגז הוי רק דכבשים ובפרט למ"ש תוס' דהוי גילוי מלתא בעלמא והיינו דמקרא וגז כבשים הוי גילוי מלתא דגיזה הוי רק דכבשים:

## פרק יב

### משנה ד

[אות נח] **במשנה רי"א לוקה ואינו משלח**. ונראה דלר"י בעבר ונטלה אסורה האם באכילה דהא במסכתין (ד' קט"ו ע"א) פרכינן דשלוח הקן לתסר משום ל"ת כל תועבה. ומשנינן לא אמרה תורה שלח לתקלה. ועי' פי' רש"י שם דהא קרא קאמר דאם נטלה ישלח עי"ש. וא"כ לר"י דשלח רק מעיקרא ליכא לימוד להתיר וקיימא הדין דאסור משום ל"ת כל תועבה. ואולם לפמ"ש רש"י וה"ה דהומ"ל בכל הני מה שבת דחמירה ממילא שרי מכח הק"ו. ואמנם מזה הטעם קשה אמאי נקט הגמרא טעם זה דזהו רק לדרבנן ואמאי לא נקט הטעם מק"ו דשבת דהוי אליבא דכולי עלמא:

(**עי**' רש"י שם דלל"א ניחא):

### משנה ה

[אות נט] **תוי"ט ד"ה אפילו. מהו דתימא ליתיה עשה**. והיינו היכא דליכא אלא עשה כגון דנטל ע"מ לשלחה. דלאו ליכא ולגבי העשה ס"ד דלא נימא ביה מאי אולמיה האי עשה מהאי עשה דכיון דגדול השלום. גמרא (דף קמ"א ע"א):